

מהות האחדות בעם ישראל

בכח של החבורה, של הביחד, יש עוצמה אדירה, כח שמצמיח ויצמיח. בתור חבורה יש לכל אחד ואחד מאתנו כח להפוך את העולם, ואנחנו צריכים להאמין בכך, כי אם לא נאמין בכוחנו, אנו עלולים חלילה, להישאר בינוניים.

כוח הביחד אינו מתבטא בזה שהוא סכום של כל הפרטים. הכוח שלו הוא עצום מאוד, שהרי כל המונחים של קדושה קשורים לביחד. למשל, תשעה גדולי הדור לא יוכלו להגיד קדיש וקדושה ואילו עשרה יהודים פשוטים וכשרים מישראל כן יכולים לומר. זה ברמה הבסיסית.

ימי בין המצרים

ימים אלו שבין המצרים הינם ימים שנדרשים במיוחד לביחד. השל"ה הקדוש כותב: "משבעה עשר בתמוז ואילך, אף בימים שאין מתענה בהם, אף שהם אינם ימי הצום – יהיו ימי תשובה. מאחר שהתחיל לקדשם – קדושים יהיו. שיתעורר בתשובה יום ויום בהתעוררות גדול, ויתקן מעשיו וימעיט הנאת אכילתו, וזה יהיה לו במקום תעניתו". עולה מדבריו, כי ברגע שבן אדם מצטמצם בהנאותיו החומריות – נחשב לו הדבר כתענית. לכן, ימים אלו הם ימים שבהם אנחנו צריכים להשתדל להיות עסוקים בעולם של תשובה בצורה יותר מדויקת.

נפש אחת

עוד כותב השל"ה הקדוש: "דע, כי כל ישראל הם נקראים נפש אחת. וכולם ככלל נקראים אדם כמו שנאמר: 'אדם אתם'. וכן כותב: 'כל הנפש הבאה ליעקב וגו', קראם נפש אחת".

כלל ישראל נקראים – אדם. כשרבותינו מדברים על קומת אדם, הכוונה למשהו שכולל בתוכו ריבוי של כוחות שנמצאים לא רק במקום של קשר מכני, אלא בקשר של מהות ושל חיות ביניהם, במקום של הרמוניה. כלל ישראל נקראים אדם אחד.

גוי אחד בארץ

שיחתו של מו"ר
הרב יהודה עובדיה זצ"ל
לפרשת פנחס

¹ השל"ה הקדוש, מסכת ראש השנה.

² השל"ה הקדוש, בראשית וישב מקץ ויגש תורה אור.

³ יחזקאל לד, יג.

⁴ בראשית מו, כו.

במצב כזה, בו אני מתבצר בעולמי, אני מוציא את עצמי מהכלל, ואני כבר מתחיל לקבוע (ביחס חיצוני) מי הוא מה, מי יודע יותר ממי, מי גדול ומי לא וכדו'. זהו אבר מן החי. זהו! יצאנו החוצה...

"וכל מעלת ישראל הוא - שהם אחד". אחד הוא מושג של תכונה אלוקית. למה? כי חומר הוא דבר קצוב, גבולי. הנשמה לעומתו, היא אין סופית. המהר"ל אומר שאדם שיודע לתת מעצמו הוא בן אדם אלוקי, כי הוא שלם. אבל אדם שעסוק רק בעצמו בבחינת "הב הב" - תביא לי תביא לי! זהו בן אדם חומרי.

כשמעיינים במהר"ל נדמה לנו כי בדבריו הוא מתאר רק חומרנות. אבל לעניות דעתי, הסתכלות כזו מקטינה את דברי המהר"ל. כי באמת כוונתו הרבה יותר עמוקה. דהיינו, אדם חומרי אינו רק אדם חומרי גס רוח, אלא אדם שהתכונה האלוקית עוד לא התחילה לפעול בתוכו. הוא כל הזמן עסוק אך ורק בארבע האמות הפרטיות שלו. במקום הקצוב שלו, במקום החלקי והלוא החומר הוא החלקי, הוא זה שמתכלה הולך לאיבוד.

תלמיד חכם שזכיתי לביקור שלו אמר לי, שבסופו של דבר, כל הדבר הזה - הגוף - הוא כולו דמיון. כי מה באמת הדבר האמיתי בתוכנו? - האין סופיות של האדם. יכולת האדם לצאת מן הגבולות של עצמו.

הרב זצ"ל כותב באורות הקודש:⁵
"המוות הוא חזיון שווא. טומאתו היא שקרו. מה שבני אדם קוראים מוות - הוא תגבורת החיים ותעצומותם".

לנו אין את היכולת לראות את זה במקום הקשה הזה, לכן מגיעה הטומאה שהיא אותיות אטומה, אטימות, טמטום - דבר מוגבל. אנתנו נפגשים בחוויה מטלטלת ואז מתחילים לחשוב שרגע, זה החיים... החיים מגיעים לסוף... יש כאן חידלון, אבדון, ובאמת מה שפועם בתוכנו זו התכונה אין סופית.

רבותינו ז"ל הרחיבו לדבר על כך שאדם יכול ללמוד הרבה תורה, ובד בבד, בצורה חריפה, לא להיות מחובר לנותן התורה - אלו הימים האלה, שבהם לא בירכו בתורה תחילה. כך בחיי היום יום - אם חתכו אותי בכביש, אז כמובן, שרק לשם שמים, אני משתדל לעקוף אותו בחזרה, כדי להסביר לו שזה פיקוח נפש, וסכנה, וזה גם כתוב בפוסקים וכו'....

רבי נחום מטשרנוביל, תלמידו של המגיד ממעזריטש, מהדור השלישי של תורת החסידות, אומר על פי הזוהר⁶, שיש שישים ריבוא אותיות בתורה וכנגדן שישים ריבוא נשמות מישראל, וכשם ששתי אותיות בתורה שנדבקות אחת בשנייה - פוסלות את כל ספר התורה, כך הדבר גם עם אדם שלא מכיר את מעלתו כיחיד אלא בוחר לטשטש את מקומו הייחודי בניסיונו להידמות לאחר. קָזָה הוא למעשה מתנכר לעצמיות שלו, למה שהקב"ה חנן אותו, לאות שלו בתורה. ממילא, כמו שספר התורה כאשר דבוקות בו שתי אותיות, נקרא ספר חסר - כך הדבר גם בנשמות ישראל. מצד שני, אף על פי שכל אות היא צינור בפני עצמה - כדי שיהיה באמת ספר תורה מושלם, צריך שיהיו בו את כל האותיות ביחד.

ממשיך השל"ה הקדוש ואומר: "וכמו שרמ"ח איברי הגוף הם אדם אחד, כן ישראל כל אחד מהם אבר אחד, ונקראים בזוהר שייפא דגופא (איברי הגוף). ויש מדרגות באיברים, זה מח וזה לב וזה עין וכו'".

אדם שחסר בו אבר אחד, לא עלינו, הוא חסר. לכן, כדאי ורצוי לו לאדם, מבחינה פנימית, לבקר מעת לעת בבתי חולים, כדי להבין ולהרגיש כמה צער וכאב מצויים בעולם, שזה חלק מהמושג של צער השכינה, וזה יעזור לו לחוש להיות חלק מהכלל.

"כך מדרגות ישראל - זה למעלה מזה. ומכל מקום, שייפי דגופא (איברי הגוף) - מתחברות ונעשים אדם אחד, והם מרכבה לסוד אדם היושב על הכסא, שהוא אחד מרמ"ח איברים רוחניים, שהם שורש רמ"ח מצוות אשר יעשה האדם וחי בהם. נמצא, האדם המפריש את עצמו מן הכלל ויוצא מהסכמתם, אז הוא אבר מן החי". כלומר, יש כאן גוף חי שמתוכו יוצא אבר מסויים החוצה. "וזה האבר הוא מת, והוא חרם, כי הלך לחרמה, הוחרם ונאבד, בר מינו. על כן חרם - עולה רמ"ח".

חרם הוא דבר חיצוני, דבר נבדל. בכל דור ודור יש התמודדות שנמצאת והיא הנטייה להתבצר בתוך העולם שלי. אפילו בעולם התורה שלי! זהו המקום המסוכן ביותר שיכול להיות, כיוון שאין אפשרות לקדושה להופיע במקום כזה, כמו שאמרנו לעיל - קדושה צריכה להיות בעשרה.

⁵ זהר חדש שיר השירים

⁶ תיקוני הזוהר צ"ז ע"ב - תיקונים חדשים

⁷ אורות הקודש ב' מ'

ואם בכביש לא מפריע לו כלום, אז אולי אם מישהו פגש אותו בבוקר ולא האיר לו פנים. לכל אחד הרי יש את הלחצן/דבר שמדליק אותו, כי זו ההגדרה שלנו כחומר. אפשר לפגוש את זה בכל מקום, בפרט בזוגיות. זכה – עזר, לא זכה – כנגדו. יש דרשנים שמתייחסים לזה כמו פיס: "זכה? – זכית! לא זכה? – מסכן, אכל אותה!"

חלילה, זכה פירושו זך, זוהי זכות. אדם שזכה מבין שיש משהו יותר גדול ממני ומאשתי, וקוראים לזה שכניה. זהו שדה העבודה הכי גדול בנושא הזה. ככל שהמעגל מצומצם יותר – הוא יותר מאיים עלי.

לעומת זאת, התכונה האלוקית אומרת לנו שאנחנו גוף אחד. ולכן אם החבר שלי אומר סברה יותר טובה מהסברה שלי – אני שמח. אני זוכר שכשהרב אליהו זצ"ל הספיד את הרב ישראלי זצ"ל הוא סיפר שהם נפגשו פעם במסדרונות הרבנות והוא היה מאוד מבסוט. הרב אליהו שאל אותו: "מה היה?" והוא ענה שבאמצע השיעור הכללי תלמיד אחד אמר סברה, והסברה שלו הפילה את כל השיעור. אז הרב אליהו שאל אותו: "מה עשית?" ענה לו הרב ישראלי: "קמתי ונישקתי אותו".

נמצינו למדים אם כן, שבאדם יש שתי תנועות. תנועה אחת שנובעת מעולם הגוף, החומר, מן העולם המתוחם והמצומצם המוגבל, ויש את התנועה האין סופית שנובעת מעולם של הנשמה. על תנועות אלו אנחנו נאבקים כל יום, ברגע שהפסקנו להיאבק על כך – סימן ברור הוא שהגענו לגן עדן. היצר הרע של החומרנות, התאוה – הוא יצר רע ברור, אבל היצר הרע של החומריות בעולם הרוחני הוא מטושטש, מעורפל. אנחנו בהחלט יכולים בטעות להיות בטוחים שאנו עושים זאת לשם שמים.

"כף החיים" כותב בסדר הנהגת הבוקר⁸, איך צריך להתחיל סדר יומו של האדם: "קודם יסדר האדם את תפילתו בבית הכנסת בפרשת העקידה ואילך צריך לקבל עליו מצוות ואהבת לרעך כמוך, וכגון לאהוב את כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל התפילות ישראל ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי".

אין בדברי "כף החיים" האלו סוג של המלצה, דהיינו כביכול: "מומלץ להגיד בכל בוקר הריני אוהב כל אחד מישראל כנפשי ומאודי". "כף החיים" מסדר לנו את זה בתפילה, וכותב שאחרת – התפילה פשוט לא תעלה, וזה לא יעזור כמה הַרְצִיף את המילים.

הרב קוק כותב⁹ שאין לאדם מבחן יותר גדול למקום הרוחני בו הוא נמצא – כמו התפילה. לא התורה, התפילה! כי אמנם התורה – "כל חפצך לא ישוו בה"¹⁰ אבל התפילה מעידה על כך שהתורה חלחלה אל תוך הנפש. היא מעידה על כך שלא נהניתי מההנאה האינטלקטואלית של לימוד התורה – אלא אני חי את התורה!

את המשך דברי "כף החיים" אני רוצה להביא כהכרת הטוב: "ובפרט אהבת החברים העוסקים בתורה ביחד, צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו כאילו הוא אבר אחד מן האברים שלו". בטח חברותא, בטח ישיבה, בטח קהילה וככל שהנשמה של האדם גדולה יותר, גם המעגלים הסובבים אותו – גדולים יותר.

נסכם: אנחנו גוף אחד ונשמה אחת, ולכן אנו חייבים לדעת שלא יכול להיות שיש מישהו אחד מהחברים שלי שקשה לו ואני נשאר אדיש. וככל שהאדם גדל יותר, גם מעגליו גדלים יותר.

באורות הקודש אומר הרב, שהמעגל הראשוני מתחיל מהמשפחה. כלומר, אתה לא יכול לרוץ מההתחלה לכלל ישראל. אין אפשרות להתרומם למקום של כלל ישראל מבלעדי המשפחה. הדרשה המפורסמת של: "כואבת לנו הרגל" – צריכה להיות השאיפה של כל אדם. הרב אריה לוי זצ"ל אמר את זה ממקום אמיתי. היום, כל חתן מתחיל אומר את זה בדרשה של ה"שבת חתן" וזה בסדר, מותר לנו לשגות בזה. אבל זהו הדבר האמיתי! זהו אחד המבחנים הגדולים ביותר שלנו עלי אדמות. "ואם יש איזה חבר מהם בצרה – צריכים כולם לשתף עצמם בצער, או מחמת חולי, או מחמת בנים חס ושלום, ויתפללו עליו. וכן בכל תפילותיו, וצרכיו ודבריו – ישתף את חברו עימו".

8 כף החיים או"ח ג, כח

9 בהקדמה לעולת ראי"ה

10 משלי ג, טו

ר' אברום שפירא זצ"ל היה אומר ששיבה זה מקום שעבודת ה' זה לימוד תורה. זו הגדרה פלאית. אין נתק בין עבודת השם ללימוד תורה. זה שני דברים שארוגים יחד. לכן גם כאשר אני לומד תורה אני צריך עבודת ה' או כביכול: "אני לומד תורה, אז אפשר להקל פה, להקל שם בעבודת השם". אין הדבר כך, אם אתה עומד לפני הקב"ה ואתה באמת מאמין שהוא מקשיב - הכול פתאום נהיה אחרת, הופך להיות משהו אחר. אתה מתאחד עם האין סוף.

אני בוחר לחתום בפסקה שאפשר להאריך בה. זו פסקה באורות הקודש¹¹ שהרב קורא לה: "מכהן בעבודת הקודש". אני ממליץ ללמוד אותה בעל פה, כי לעניות דעתי, דברים אלו מתמצתים את עבודת השם:

"והצדיק תמיד עומד בין האלקים ובין העולם. מקשר הוא את העולם, האילם, החשוך - להדיבור והאורה האלוקית. כל חושיו של צדיק אמיתי - נתונים הם להקישור האלוקי של העולמות כולם. תאוותיו, חפציו, נטיותיו, הרהוריו, פעולותיו, שיחותיו, מנהגיו, תנועותיו, עצביו, שמחותיו, צערי, עינוגיו - כולם בלא שום שיוך - הנם אקורדים של המוסיקה הקדושה..."

זו צריכה להיות סיסמה: "האנשים הגדולים באים למבוקשים הקטנים - בדרך של גדלות". אנחנו נבחנים בפינות שלנו במקומות היום יומיים הכי קטנים.

אני מודה לכם על כל מסירות הנפש. אני מודה לכם על כל התורה, על כל הדברים הנפלאים. אני אומר את זה מכל הלב, שתדעו לכם. שלא תדעו! אבל ברגעים מאוד מטושטשים, עם כל הדברים שנותנים, שעל פי הגדרת אנשי הרפואה הם דברים לא פשוטים, שאני פותח, ורואה ויודע, ואומרים לי, וגם אם אני לא רואה, אני יודע שיש מעטפת אדירה שעוטפת אותנו וגם הריכוז הוא ככה מקרטע. אבל אני אומר שאני איבר אחד מחבורה נפלאה, שזה נותן לנו כוח נפלא.

יהי רצון שנזכה להיגאל גאולה שלמה במהרה בימינו, לראות בבניין בית עולמים אמן כן יהי רצון.

הבאתי דברים אלו, כאמור, כהכרת הטוב. חשנו את השיתוף הזה מתחילת הדרך, לאורך כל הדרך וברוך השם, גם עכשיו. איזה כוח קיים בכל אחד ואחד מאיתנו. הכוח של הביחד. הכוח של התורה של הביחד. כוח שצריך להיות עם אש. שהדברים יבערו בתוכנו! כלל ישראל הוא דבר שמתחיל דווקא מן המקומות הקטנים.

כמו שראינו "וכל מעלת ישראל הוא שהם - אחד". אחד אין פירושו ערך מספרי, כמו ENO באנגלית. אחד פירושו - התכונה האלוקית. אחד - מלשון אחדות. אחדות באמת. אחדות - לא אחדות, כפי שמבאר הרב הר"פ.

"כל מעלת ישראל שהם אחד". "וכן תיקנו נוסח: אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד". כי החומר - הוא גבולי, והרוחני - הוא אחדותי, הוא אין סופי. כמו שאמרנו לעיל, אם תלמיד חכם מלמד תורה, ותלמיד שלו קטן שבקטנים, אומר סברה ומפיל לו את הכול והוא קם ומנשק אותו - זהו אחד! זהו תורה. כי למגינת הלב יצר הרע של הגאווה מזנב באדם כל ימי חייו. עד נשימת אפו האחרונה.

אם נחפש את התיקון שלנו במקומות הגבוהים בלבד - נפספס בוודאות את המקומות הנמוכים - שבהם נמצא האחד. דווקא משם יכול האחד שלנו להגיע. אם אני לומד תורה, ואני יודע שאני משקיע את כל הכוחות שלי, אני צריך לדעת, שזה שיש אנשים שיותר גדולים ממני - זה לא מאיים עלי. אם חבר שלי אומר לי משהו יותר יפה ממה שאני אומר - אני רוצה לשמוע מה יש לו לומר, אני משתוקק לשמוע את דעתו. אני שמח בזה! זה מעניין אותי! למה? כי לא אני הוא זה שעומד מולו - התכונה האלוקית שבי נמצאת כאן! היא זו שאומרת שישראל הם אחד.

כשהאדם מרגיש שהוא חס ושלום לא אחד הוא מרגיש שמהו מאיים עליו, הוא כאילו זו הצידה. הוא אמנם מתחבר לתורה, אך לא מתחבר ללומדיה.

